

BÖLÜM 8

ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLK YARDIM BİLGİ DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ¹

Pelin TUZLAK²
Kübra AYDEMİR³
Ali GÜL⁴

Giriş

Günümüzde iş yerlerinde, okullarda, trafikte meydana gelen kaza ve acil durumlarda sağlık ekipleri gelinceye kadar yeterli ve doğru ilk yardım uygulaması yapılamamasından dolayı binlerce insan yaşamını kaybetmektedir. Acil yardım ekibi gelinceye kadar yapılan ilk yardım müdahalesi hayat kurtarıcı olmaktadır (IFRC, 2011). İlk yardım, herhangi bir kaza ya da yaşamı tehlikeye düşüren bir durumda, sağlık görevlileri gerekli yardımı sağlayıncaya kadar, hayat kurtarmak veya durumun kötüye gitmesini engelleyebilmek amacıyla olay yerinde, tıbbi araç gereç kullanmaksızın mevcut araç ve gereçlerle yapılan ilaçsız uygulamalardır (Sağlık Bakanlığı İlk Yardım Yönetmeliği, 2015). Günümüzde meydana gelen kazalarda ölümlerin %10'u ilk 5 dakika içerisinde, yarısı ise ilk 30 dakika içerisinde gerçekleşmektedir. Buna ek olarak meydana gelen ölümlerin %38'inin kaza yerinde yapılan bilinçli ve yeterli ilk yardım uygulamaları sayesinde önlenileceği bildirilmektedir (Altındış vd., 2017; Aytaç vd., 2016). İlk yardım tanımında belirtilen amaçlar doğrultusunda müdahale işlemini gerçekleştiren kişilere ilk

¹ Bu çalışma, 6-7 Ekim 2022 tarihinde Ankara'da düzenlenen IV. Ulusal Biyoloji Eğitimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tuzlakpelin883@gmail.com

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, kbrsnmaydemir@gmail.com

⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, aligul@gazi.edu.tr

rilmesinin önemine vurgu yapmışlardır. Aynı zamanda akademisyenlerin de ilk yardım bilgilerinin ölçülmesi ve eksikliklerin tespit edilmesinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Erkan ve Göz (2006), sınıf öğretmenlerinin %73,6'sının, branş öğretmenlerinin de %54,5'inin çocuklarda oluşacak ısı artışı durumunda ne yapmaları gerektiğini bildiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra sınıf öğretmenlerinin %96,5'inin sara, %95,9'unun kalp masajı ve suni solunum, %94,5'inin ise şok hakkında bilgilerinin olmadığı da bildirilmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin ilk yardım bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Pamuk vd. (2005), öğretmenlerin ilk yardım konusunda sahip oldukları bilgileri eğitim gördükleri okullardan ziyade sertifika programları, sürücü kursları, kitle iletişim araçları ve hizmetçi eğitimlerden edindiklerini bildirmişlerdir.

Alanyazındaki ilgili çalışmaların sonuçları ile bu araştırmadan elde edilen sonuçların paralellik gösterdiği, genel kanının öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin ilk yardım bilgi düzeylerinin yetersiz bulunduğu yönünde olduğu görülmektedir. Bazı bağımsız değişkenler ile ilk yardım bilgi düzeyi puanları arasındaki ilişkinin yapılan çalışmalarda farklılık göstermesi, araştırmaların örneklem büyüklüklerinin ve kullanılan analiz yöntemlerinin farklı olması ile açıklanabilir.

Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen verilere göre, öğretmenler için etkili ilk yardım eğitiminin en iyi verileceği yer, hem imkanların çok olması hem de entegrasyonun kolay sağlanması açısından üniversiteler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Branş fark etmeksizin tüm öğretmenlik lisans programlarında ilk yardım dersinin zorunlu olarak verilmesi önerilmektedir. Ayrıca bu derslerin yalnızca teorik olarak değil gerekli ekipmanlar sağlanarak uygulamalı olarak verilmesinin de eğitimin verimliliğini arttıracığı öngörülmektedir.

Kaynaklar

- Aktaş, B., Yılmaz, M., Dereli, F. & Sarı, H. Y. (2019). İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenlerinin ilk yardım bilgi düzeyi. *Journal of Academic Research in Nursing (Jaren) Dergisi*, 5(1), 17-22.
- Altındış, S., Tok, Ş., Aslan, F., Pilavcı-Adıgül, M., Ekerbiçer, H. & Altındış, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin ilk yardım bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 7(3), 125-130.
- Arı, A. G., Arslan, K. & Deniz, B. (2020). Fen bilimleri öğretmen adaylarının ilk yardım eğitimine yönelik görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 327-342.
- Ateş, Ç. (2005). *Gaziantep ili merkeze bağlı ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

- Aytaç, Ş., Gürleyen-Gök, M. & Özkan, S. (2016). Bir işçi sağlığı ve güvenliği uygulaması olan temel ilk yardım eğitiminin incelenmesi. *Gazi Medical Journal*, 27(2), 53-57.
- Başer, M., Çoban, S., Taşçı, S., Sungur, G. & Bayat, M. (2007). Evaluating first-aid knowledge and attitudes of a sample of Turkish primary school teachers. *Journal of Emergency Nursing*, 33(5), 428-432.
- Berry, L. M. & Berry, D. C. (2018). Implementing infographics into cardiopulmonary resuscitation and first aid education to affect students' achievement and attitude toward prehospital care and education. *Source: Athletic Training Education Journal*, 13(4), 381-381.
- Bildik, F., Kilicaslan, I., Dogru, C., Keleş, A. & Demircan, A. (2011). The need for first aid awareness among candidate teachers. *Turkish Journal of Emergency Medicine*, 11(4), 166-170.
- Bozkurt, A., Özbar, N., Çekiç, S. & Küçük-Yetkin, M. (2015). Sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin ilk yardım bilgi düzeylerinin tespit edilmesi. *Uluslararası Hakemli Ortopedi Travmatoloji ve Spor Hekimliği Dergisi*, 2(3), 1-10.
- Büyükkayacı Duman, N. B., Koçak, C. & Sözen, C. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilk yardım bilgi düzeyleri ve bunu etkileyen faktörler. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 57-70.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demir-Barutcu, C., Dilek, G. A., Çakmak, Ö., Köksoy, S. & Polat, M. (2017). Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin ilk yardım konusunda bilgi düzeyleri ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. 4. *Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi*, 11-13 Mayıs Burdur.
- Demirci Güler, M. P. & Alptekin, İ. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının temel ilkyardım bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 299-331.
- Diñer, Ç., Atakurt, Y. & Şimşek, İ. (2000). Okulöncesi eğitimcilerinin ilk yardım bilgi düzeyleri üzerine bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 53(1), 31-38.
- Duman, N. B., Koçak, C. & Sözen, C. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilk yardım bilgi düzeyleri ve bunu etkileyen faktörler. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 57-70.
- Eraslan, R. & Aycan, S. (2008). Bir ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinde okul kazası görülme sıklığının incelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 2(1), 8-18.
- Erdoğan, Ö. (2019). *Afyon Kocatepe Üniversitesi beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin ilkyardım bilgi düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Erkan, M. & Göz, F. (2006). Öğretmenlerin ilk yardım konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(4), 63-68.
- Galip, U., Küçük, U. & Torpuş, K. (2017). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin ilkyardım bilgi düzeyleri ve tutumlarının belirlenmesi. *Hastane Öncesi Dergisi*, 2(2), 67-77.
- Gowri, M. & Missiriya, S. (2017). Knowledge and practice of school teachers on health care of school children. *International Journal of Pharma and Bio Sciences*, (8), 21-32.
- Gülmez-Dağ, G. (2019). Yarının öğretmenleri acil durumda hayat kurtarmaya hazır mı? *İlköğretim Online*, 18(2), 893-902.
- Hyun-Suk, L., Cheong-Hwan, L., & Hong-Ryang, J. (2019). The status of first-aid education and its perception among teachers at elementary, middle and high schools. *Research Journal of Pharmacy and Technology*, 12(7), 3385-3388.
- IFRC (2011). International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies Web Site. <https://www.ifrc.org/en/news-and-media/features/historical-background---first-aid-for-all/>. Erişim tarihi: 08.03.2023.
- Jamaludin, T. S. S., Zakaria, M. A. B., Saidi, S. & Chan, C. M. (2018). A literature review on knowledge, awareness and attitude related to first aid among university students. *Scholars Journal of Applied Medical Sciences*, 6(7), 2660-2664.

- Karadağ Arlı, Ş. & Yıldırım, Z. (2017). The effects of basic first aid education on teachers knowledge level: A pilot study. *International Journal of Caring Sciences*, 10(2), 813-818.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara Nobel Yayıncılık.
- Nayir, T., Uskun, E., Türkoğlu, H., Uzun, E., Öztürk, M. & Kişioğlu, N. (2011). Isparta il merkezinde görevli öğretmenlerin ilk yardım bilgi düzeyleri ve tutumları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 18(4), 123-127.
- Orhan, S. İ. & Aydın, A. (2020). Öğretmen adaylarının ilk yardım bilgi düzeyleri: Kastamonu üniversitesi örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(4), 1657-1667.
- Özer, Z. (2018). *Öğretmen adaylarının ilk yardım konusunda bilgi düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, KKTC Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Özpuat, F. & Sivri, B. B. (2013). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin ilkyardım bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 1(2), 69-83.
- Özyürek, P., Bayram, F., Beştepe, G., Ceylantekin, Y., Ciğerci, Y., Çelik, Y., Kuyucuoğlu, N., Karaca, Ş., Temel, S. & Yılmaz, A. (2013). Lise öğretmenlerine verilen temel ilkyardım eğitiminin etkililiğinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 183-198.
- Pamuk, N., Dramalı, A. & Özcan, A. (2005). Öğretmenlerin ilk yardım konusundaki bilgi düzeylerinin incelenmesi. *IV. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Kitabı*, Kök Yayıncılık, Ankara, 308.
- Rakap, A. P., Erkoç, F. & Çakar, Ö. (2021). Eğitim fakültesi temel eğitim bölümü öğretmen adaylarının ilk yardım bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 228-235.
- Sağlık Bakanlığı (2015). İlk Yardım Yönetmeliği, Resmi Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150729.pdf>. Erişim tarihi: 08.03.2023.
- Sarıkaya, Ö. & Görgülü, G. (2022). Fen bilgisi öğretmen adaylarının sağlık okuryazarlığı durumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (63), 280-310.
- Saruhan, Ç., Saruhan, R., Yıldırım, C. & Ovaoglu, N. (2018). Gaziantep ili devlet ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgi düzeylerinin yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına göre belirlenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 8(1/2), 36-46.
- Şahin, A. (2011). *Karaman il merkezindeki beden eğitimi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin ilk yardım konusundaki bilgi düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, T.C. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Temel, E., Şahin, B., Gezer, N. & Çam, R. (2018). Üniversite öğrencilerinin temel ilkyardım uygulamalarına ilişkin bilgi düzeyleri. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 1(3), 34-38.
- Usta, G., Küçük, U. & Torpuş, K. (2017). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin ilk yardım bilgi düzeyleri ve tutumlarının belirlenmesi. *Hastane Öncesi Dergisi*, 2(2), 67-77.
- Yetiş, G. & Gürbüz, P. (2018). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin ilkyardım bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 6(2), 64-76.